

Values Emphasized in the List of Recommended Books for Primary Schools as 100 Primary Works¹

Abdurrahman KILIÇ¹ Osman AKTAN²

Abstract. In this research values emphasized in 100 primary works, recommended by Ministry Of Education for primary schools, were examined. Qualitative research methodology was used in the study. The data for the study is the "100 Primary Works" recommended by the Ministry of Education for elementary schools. The group for the study is a total of twenty-one (21) books out of the "100 Primary Works" including twelve (12) local and (9) foreign writers. Those books, which were grouped according to numbers of pages, were chosen by maximum diversity sampling method. The values in the domestic and foreign authored books that make up the sample were analyzed and the results of analysis examined the values in domestic and foreign authored books. The most common values in the domestic and foreign authored books were found as love, charity, respect, aesthetics, friendship, compassion, courage, hope, and the importance of being successful. The least common values were observed as protecting the fiduciary, self-sacrifice, consultation, manners, paying attention to being healthy, prudence, and openness to innovation, being ethical, and love of nature, equality, tolerance and consciousness of national unity, moderation, simplicity and elegance. In this study, because the works that were selected according to certain criteria were examined, the current study results must be evaluated based on the fact that values in other books were unreviewed.

Keywords: Value, Values Education, 100 Main Works, Primary School

SUMMARY

Purpose and significance: Education assumes very important functions at the point of preventing unwanted behavior in the public structure and helping people gain knowledge, skills and manners that will enable them to adapt to changes and developments. One of the most important goals of education system is to pass the values that have been adopted by the public on to the next generation. It was aimed that the students would gain the values by handling the subject of values as the primary topic in the education programs that were changed between 2004-2005. A list of textbooks that were recommended for primary school students were formed with the name of "100 primary works (100 temel eser)" by the Ministry of National Education with the circular number 8081 which was published in 04.08.2005. With this circular, students are encouraged to read these textbooks. The textbooks other than the course books are effective resources for developing reading awareness in the students. The textbooks that are to be recommended for the students must develop reading awareness and broaden their horizons. In this sense, the text in these books must have a content that will teach students values and present them the right behavior models. In this study, the values that are contained by the domestic and foreign textbooks which are in the list of "100 Primary Works" recommended for primary schools by the Ministry of National Education were examined.

Methods: In this study, content analysis, which is one of the qualitative research methods, was used. The data resource of the study is composed of the textbooks in "100 Primary Works" list, which was recommended by the MNE for primary schools in 2005. The study group was composed of twenty one (21) books, which was chosen according to maximum variation sampling method out of purposeful sampling methods and twelve (12) of the books was written by domestic writers and nine (9) of them was written by foreign writers. The values in the books was analyzed by considering the definitions of value and the values taking place in the related area literature and primary school programs. The books chosen as the work group were read and the parts that stated value were coded by being defined. Value

¹ This article was produced from the postgraduate thesis prepared by Osman AKTAN under the consultancy of Prof. Dr. Abdurrahman KILIÇ in 2012

¹ Prof. Dr. Duzce University Education Faculty, akilic52@hotmail.com

² Teacher (PhD student), Düzce Provincial Directorate of National Education, karakteregitimi@gmail.com

and sub-value statements that best expressed the related part were chosen while coding. Then, homoionym values that were chosen as a result of coding were grouped and common themes were formed by making analysis from four different dictionaries.

Result: To define the goal of the study, the 21 books that were chosen out of 100 primary works list and constituted the working group of the study were thoroughly examined and eighty six (86) value concepts in total were found. As a result of the dictionary work carried out on these value concepts, 23 value groups were formed by grouping the synonymous and homoionym values together. For every direct citation, the clearest value was considered. To define the exact consideration of the value statement given in the direct citation, homoionym values were not combined in a single value, but every one of the values was considered and grouped separately.

Discussion and Conclusions: In the study, 23 value groups were defined in the books, written by domestic and foreign writers, from the 100 Primary Works list recommended for primary schools and 86 values, which constituted these value groups, in total were detected. When the defined values were generally observed, in the books, written by domestic and foreign writers, from the 100 Primary Works list recommended for primary schools, the values of love, benevolence, respect, aesthetic, friendship, mercy, courage, hope, compassion and success were the ones mostly mentioned. It is believed that, regardless of the ability of the children to internalize these values, considering the suggestions below in the light of the results of the study, which was carried out to detect which values were emphasized in the works, will contribute to formation and selection of books and texts more consciously in terms of what kind of values will be gained.

İlköğretim Okulları İçin Tavsiye Edilen 100 Temel Eserde Vurgulanan Değerler²

Abdurrahman KILIÇ³

Osman AKTAN⁴

Öz. Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" listesinde belirtilen yerli ve yabancı kitaplarda yer alan değerler incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" okuma kitapları serisi; çalışma grubunu ise, 100 temel eser serisindeki kitapların sayfa sayılarına göre gruplandırılması sonucu, bu eserler arasından maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi seçilen on iki (12) yerli yazarlı ve dokuz (9) yabancı yazarlı olmak üzere toplam yirmi bir (21) kitap oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda değer ifade eden kelime, kelime grupları ve cümleler incelenmiş ve yapılan analizler sonucunda, incelenen yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda yer alan değerler tespit edilmiştir. İncelenen yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda en fazla bulunan değerler, sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik, dostluk, acıma, cesaret, ümit, merhamet ve başarılı olma değerleri, en az bulunan değerler ise emaneti korumak, feragat, istişare, görgülü olmak, sağlıklı olmaya önem verme, tutumluluk, yeniliklere açıklık, ahlaklı olma, doğa sevgisi, eşitlik, hoşgörü, milli birlik şuurunu, ölçülülük, sadelik ve zarafet değerleri olmuştur. Bu çalışmada eserler belirli kriterlere göre seçilerek incelendiği için mevcut çalışma sonuçları, incelenmeyen diğer kitaplarda yer alan değerlerin dışında tutularak değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, 100 Temel Eser, İlkokul

GİRİŞ

Günümüzde meydana gelen hızlı değişme ve gelişmeler, insana kendi yaşamıyla ve de toplumsal yaşam ile ilgili yeni sorumluluklar yüklemektedir. Değişim ve gelişmeler, insanların yararına olan sonuçlar vermekle birlikte, bazen istenilmeyen sonuçların da ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Toplumsal yapı içerisinde istenmeyen davranışların önlenmesi ve insanlara gelişim ve değişimlere uyumunu sağlayacak bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması noktasında eğitim çok önemli işlevler üstlenmektedir.

Eğitim, insanın doğumundan ölümüne kadar süren sosyal ve zihinsel bir süreçtir. Bu süreç, bireyin bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve sosyal yeteneklerinin belirlenen hedefler doğrultusunda geliştirilmesi, kişiye yeni bilgiler, beceriler ve davranışlar kazandırılması olarak tanımlanabilmektedir (Akyüz, 2004: 2; Varış, 1988: 12). İnsanın başarıya ulaşmasında, ideallerine erişmesinde, yaşamsal ve sosyal becerilerinin gelişmesinde ve değerlerin kazanılmasında eğitim temel araçtır (Alkan, 2001: 397).

Değerler Eğitimi'ne Genel Bakış

Değer, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet (TDK, 2010); içselleştirme süreci (Kaltsounis, 1987); bireyin yaşamını kendine göre anlamlı kılan, kendine özgüllüğü öne çıkaran, geleceğini şekillendiren zihinsel öğrenmelerin hem ön cephesini, hem de arka planını oluşturan ayan durumlar (Kılıç, 2002: 156); arzu edilen, ihtiyaç duyulan şeye karşı beslenen amaç (Bolay, 2004); inancın dini ve ahlaki alanları (Powney, 2004); belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi yada tercih etmeyi sağlayan ölçüt (Erdem, 2007); öznenin yüklediği anlam (Oktay, 2007), insanların tercihlerinin oluşmasında, onların davranışlarını şekillendiren ve davranışlarına yön veren, bireyde alışkanlık şeklinde ortak tepki mekanizması oluşmasını sağlayan, iç

² *Bu Makale 2012 yılında Prof.Dr.Abdurrahman KILIÇ danışmanlığında Osman AKTAN tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

³ Prof. Dr. Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi, akilic52@hotmail.com

⁴ Öğretmen (Doktora Öğrencisi), Düzce İl Milli Eğitim Müdürlüğü, karakteregitimi@gmail.com

dünyasından dış dünyasına etki eden, somut kural, soyut ölçüt, yargı ve inançlar (Aktan, 2012), gibi farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Eğitimin ilk olarak gerçekleştirileceği yer ailedir. İnsanlar, temel değerlerini yeni nesillere aile aracılığıyla ile aktarır. Birey ilk dinî ve ahlâkî bilgi ve tutumları ailesinden öğrenir (Aydın, 2003: 122). Çocuklar ve gençler üzerinde etkili olan toplumsal değişim sonucu ailelerin işi gittikçe zorlaşmaktadır (Yel ve Aladağ, 2009: 123). İnsani özelliklerini kaybetmeden mutluluğa ulaşmak insan için oldukça önemlidir. Akıl, beden ve kalbin bu mutluluğa ihtiyacı vardır. Bireyin akıl, beden ve kalbinin ihtiyaçlarını karşılayacak bir eğitimin sonucunda istenilen durum gerçekleşir. Bu eğitim, bireyin varlık alemine gönderilmesiyle devreye girmektedir. Çocuk için başlangıç ailedir. Ailede akıl, kalp ve beden uyumuna dikkat edilerek verilecek eğitim, değerler eğitimi açısından temeli oluşturmaktadır (Kılıç, 2011).

Değerlerin Sınıflandırılması

Günümüze kadar birçok bilim adamı birçok sınıflamada bulunmuştur. En çok kabul gören sınıflama Spranger tarafından yapılmıştır. Spanger, değerleri altı grupta sınıflandırmıştır. Bunlar: Estetik, Teorik (Bilimsel), Ekonomik, Siyasi, Sosyal ve Dinî değerlerdir (Akbaş, 2004: 30). Winter, Newton ve Kirkpatric'e göre değerler ilgili olduğu insan topluluğunun özelliğine göre bireysel değerler, ailevi değerler ve toplumsal değerler olarak sınıflandırılabilir. Allport ve Vernon ise çalışmalarında değerleri bilimsel, ekonomik, siyasi, sosyal ve dini olmak üzere kategorize etmişlerdir (Özensel, 2003: 236). Rokeach, değerleri amaç ve araç değerler olarak ikiye ayırmıştır. Amaç değerler, yaşamın temel amaçlarını (özgürlük, mutluluk, aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dini olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, güzellikler dünyası, heyecan verici bir yaşam, iç huzur, kendine saygı, rahat bir yaşam, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk); araç değerler ise bu amaçlara ulaşmada kullanılacak davranış tarzlarını (bağımsız olma, bağışlayıcı, cesaretli, dürüst, entelektüel, geniş görüşlü, hırslı, itaatkâr, kendini kontrol eden, kibar, kendine hâkim, mantıklı, neşeli, sevecen, sorumluluk sahibi, temiz, yardımsever, yaratıcı olma) içermektedir (Akbaş, 2004: 30).

Güngör (1993) de değerleri altı grupta toplamıştır: estetik, teorik (veya ilmî), iktisadî, siyasi, sosyal ve dinî değerler. Schwartz, değerleri sınıflandırmada daha geniş bir yelpaze kullanmıştır. Schwartz, sınıflandırmasında on tane değer grubu (güç, başarı, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, uyma, iyilikseverlik, güvenlik) belirlemiştir (Akbaş, 2004: 34). Değerle ilgili sınıflamalar incelendiğinde, tüm sınıflamalarda benzer değerlerin ele alındığı ve gruplandırılmalarının benzer değerleri kapsadığı görülmektedir. Yapılan sınıflamalarda, günlük hayatımızda var olan, toplum olarak sahip olduğumuz geniş değer yelpazesi içinde yer alan milli, manevi, ahlaki ve sosyal değerlerimizin tam olarak yer almadığı görülmektedir (Aktan, 2012).

Değer Öğretiminin Gerekliliği

Bireyler hayatlarında, onlara yol gösteren, onların ilişkilerini düzenleyen, önceliklerini belirleyen; toplumsal hayatı mümkün ve anlamlı kılan, (Yazıcı,2013) hem toplumların ayırt edilmesini hem de toplumun/toplumların kaynaşmasını sağlayan, pekiştirici ve kuşatıcı (Avcı,2007) ilkeler ve inançlardan (Yazıcı, 2013) oluşan değerleri göz önünde bulundurmaları zorundadırlar. İnsanoğlu yaşamını hep ileriye yönelik olarak sürdürme eğilimindedir. Yaptığı her davranışın kendi özünde bir yeri vardır. Kendisine belirlediği hedefler doğrultusunda, yaşamı anlam kazanır (Özden, 2008: 22). Ancak tek başına ve eğitim almadan yaşamak imkânsız olduğu için toplum hayatına uyum sağlamak durumundadır. Yetişkin bireylerin görevi, çocukların elde etmiş oldukları fikirleri davranışlara dönüştürmelerine yardımcı olmaktır. Çocukları, içinde yaşadığımız toplumun bir ferdi olarak düşünmeli ve düşündüklerini uygulayabilen bir fert haline gelmelerine yardımcı olunmalıdır. Çocuklar bedensel bakımdan bir bütün olduğu gibi ruhsal, düşünsel ve ahlaki olarak da bir bütünlük içindedir. Çocuğa verilecek eğitimin de bu yönde olması gerekmektedir (Dewey, 1995: 57). Çocuğun toplumsallaşması konusunda, günümüzde özellikle eğitim kurumları etkilidir. Eğitimin amaçları düşünüldüğünde; bu amaçlardan birincisi ve belki de en önemlisi toplumun değer yargılarını bir sonraki nesle aktarmaktır (Akbaba ve Altun, 2003:10). Bu noktada eğitim faaliyetleri planlanırken, toplumun değer yargılarının da göz önünde bulundurulması, son derece önemlidir.

Eğitim genel olarak belirlenen amaçlar doğrultusunda bireyi yetiştirme s¼reci olarak tanımlanmaktadır. Eğitimin en önemli amacı, kişisel ve sosyal uyum için gerekli becerilerin, kişiye kazandırılmasıdır. Eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler bireyin karakterini farklılaştırır (Yel ve Aladağ, 2009: 118). Türk Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevlerine bakıldığında bu görevlerden birisi, okul öncesi, ilk ve orta öğretim çağındaki öğrencileri bedenî, zihnî, ahlakî, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştiren ve insan haklarına dayalı toplum yapısının ve küresel düzeyde rekabet gücüne sahip ekonomik sistemin gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlayan eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak, güncellemek; öğreten ve öğrencilerin eğitim ve öğretim hizmetlerini bu çerçevede yürütmek ve denetlemek olarak açıklanmıştır (MEB, 2011). Devletler devamlılıklarını, örf-âdet, gelenek ve göreneklerinin yaşatılmasını eğitim ve eğitim sistemiyle gerçekleştirmektedir. Bir başka ifadeyle değerlerini eğitim sistemiyle aktarmaktadır. Bu aktarımda en önemli görevlerden biri de ilköğretim kurumlarına düşmektedir. Günümüz eğitimcileri araştıran, sorgulayan, düşünen insan tipinin nasıl yetiştirileceği üzerinde çalışmaktadır. İlköğretim kurumları da, bütün organlarıyla bu amaca hizmet etmektedir (Sezer, 2005: 2). Tüm insanlık, karşı karşıya kaldığı bireysel ve toplumsal problemlerden kurtuluş reçetesi olarak, gelecek nesle, geçmişin kültürel mirasını, bu günü anlamlı kılan değerleri ve geleceğe anlam katacak bir ümidi aşılama gayreti içindedir. Bu amaçların gerçekleştirilmesi için, okullar ve okullardaki eğitim müfredatları son derece önemlidir.

Öğretim Programları ve Değerler Eğitimi

Değerlerle ilgili çalışmalar ülkemizde özellikle altmışlı ve yetmişli yıllarda gör¼lmeye başlanmıştır. Değer yaklaşımının duyuşsal eğitimde önemli bir yere sahip olduğu gör¼lmektedir (Bacanlı, 2002). Günümüze kadar birçok farklı programlar uygulanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı son ilköğretim programı, programda çeşitli değişiklik ve yenilikler içermektedir. Ülkemizde 2004-2005 yıllarında değişen öğretim programları içerisinde, değerler konusuna temel başlık olarak yer verilerek, öğrencilere değerlerin kazandırılması amaçlanmıştır. Öğretim programlarında sadece başlıca değerler yer almıştır.

Türkçe Dersi (1-5.Sınıflar) Öğretim Programında (2009) değerler bir başlık altında belirtilmemiş, Türkçe öğretim programının genel amacı ifade edilirken " kişisel ve sosyal değerlere önem veren bireyler yetiştirmek" amacına vurgu yapılmıştır.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında (2009) değerlere, "Kişisel Nitelikler" başlığı altında yer verilmiştir. Programdaki bu değerler ve kişisel nitelikler özsaygı, özgüven, toplumsallık, sabır, hořgör¼, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dür¼stlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme olarak sıralanmıştır.

İlköğretim Din Kültür¼ ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda (2010) öğrenciler tarafından içselleştirilmesi öngör¼len değerler; adalet, aile birliğine önem verme, demokrasi bilinci, demokrasi bilinci, dür¼stlük, alçak gönüll¼lük, bağımsızlık, bağışlama, barış, Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı, bilimsellik, cesaret, cömertlik, alışkanlık, dayanışma, doğa sevgisi, doğal çevreye duyarlılık, doğruluk, dostluk, duyarlılık, emaneti korumak, estetik, fedakârlık, gazilik, görg¼lü olmak, güvenilirlik, hakseverlik, hakikat sevgisi, hayâ, hořgör¼, ibadet yerlerine, saygı, iffet, iyi niyet, kadirşinaslık, kanaat, kardeşlik, merhamet, millet sevgisi, millî birlik şuuru, misafirperverlik, mür¼vvet, namuslu olmak, nezaket, ölç¼l¼lük, paylaşımcı olmak, sabır, sadelik, sağlıklı olmaya önem verme, samimiyet, saygı, sevgi, sorumluluk, söz¼nde durmak, şehitlik, řük¼r, tarihsel mirasa duyarlılık, temizlik, tutumluluk, Türk büyüklerine saygı, vatanseverlik, vefa, yardımseverlik değerleridir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (4-5) (2009) değerler, bir başlık altında ele alınmıştır. Sosyal Bilgiler Dersi 4-5 Öğretim programında adil olma, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, alışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dür¼stlük, estetik, hořgör¼, misafirperverlik, özg¼rl¼k, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine yer verilmiştir.

İlköğretim Öğrencileri için Tavsiye Edilen 100 Temel Eser ve Kapsamı

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 04. 08. 2005 tarihinde yayımlanan 8081 numaralı genelge ile ilköğretim öğrencileri için tavsiye edilen “100 Temel Eser” adı ile okuma kitapları listesi oluşturulmuştur. 100 temel eser listesi, Türk Edebiyatı, hazırlatılacak eserler ve dünya edebiyatı olmak üzere üç başlıktaki kitaplardan oluşmaktadır. Bu listedeki kitaplar; 5, 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencileri için önerilmiştir. Yayımlanan genelgede “Kitap okuma insan şahsiyetini zenginleştirir. İyi seçilmiş bir kitap, insan için yeni bir ufuktur. Dünyaya bakış tarzı kitaplarla şekillenir.” denilerek, öğrenciler bu eserleri okumaya teşvik edilmektedirler (2005/70, M.E. B. Genelge). Milli Eğitim Bakanlığı için ilköğretim için hazırlanan listede yaşayan yazarların eserlerine yer vermemiştir. Yaklaşık bir yıl süren çalışmalar sonrasında, listenin hazırlanma sürecinde çocuk edebiyatı yazar ve uzmanlarının görüşlerine yer verilmiş, onlar da listelerini 4000 kadar öğretmene sorarak hazırlamışlar; ancak bu heyet de listeye yaşayan yazarları almıştır. Genel prensip doğrultusunda bu isimler çıkarılmış, Milli Eğitim Bakanlığı uzmanlarınca yerlerine hayatta olmayan yazarların eserleri konmuştur (Prof. Dr. Necat Birinci ile 100 Temel Eser Listeleri Üzerine, 2005).

Ders kitapları dışında yer alan okuma kitapları, öğrencilerde okuma bilincinin gelişmesinde etkili kaynaklardır. Öğrencilere önerilecek okuma kitaplarının da okuma bilincini geliştirmesi ve onlara yeni ufuklar açması gerekmektedir. Bu bakımdan okuma kitaplarında yer alan metinlerin de, öğrencilere değer kazandıracak, onlara doğru davranış modelleri sunacak bir içerikle sunulması gerekmektedir. İçeriğin oluşturulmasında toplumsal ve kültürel zenginliğimiz ile tarihsel mirasımızı yansıtan değerlerimize yeterince yer verilmelidir.

Literatür incelendiğinde değerler eğitimi ile ilgili yapılmış pek çok araştırma yapılmıştır. Öğrencilere değerlerin kazandırılma süreci; Akbaş (2004),Doğanay ve Sarı (2004) , Günaydın (2005) , Sarı (2005), İşcan (2007), değer kazandırma karakter eğitimi; Ada, Baysal ve Korucu (2005) , Gökçek (2007), ders kitaplarında değerler eğitimi; Gültekin (2007), Güzel (2013), Gör (2013) öğretmen görüşleri; Tokdemir (2007), Akbaş (2009), Baysal (2013),Varol (2013), Ateş (2014), program değerlendirmesi; Keskin (2008), Baydar (2009), Izgar (2013), değer kazandırma edebi eserler; Kalaça (2013),Yılmaz (2013) tarafından incelenmiştir. Araştırmalarda da görüldüğü gibi değerler eğitimi ile ilgili araştırmalar son yıllarda yoğunluk kazanmıştır. Kılıç (2009) tarafından yapılmış olan," Yüz Temel Eserde Dini ve Ahlaki Değerler" isimli çalışmada, dini ve ahlaki değerler açısından incelenen eserlerde, ahlaki değerler tespit edilmiştir. Külünkoğlu (2010) tarafından yapılmış olan," İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi" isimli çalışmada ise Türkiye’de ilköğretim birinci kademedeki okutulan Türkçe ders kitaplarının iletmediği değerler incelenmiştir. Bu çalışmada ise 100 temel eserdeki değerlerin neler olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıda verilen sorulara cevap aranmıştır

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İlköğretim öğrencileri için tavsiye edilen 100 temel eser listesinde bulunan yerli kitaplarda yer alan değerler nelerdir?

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İlköğretim öğrencileri için tavsiye edilen 100 temel eser listesinde bulunan yabancı kitaplarda yer alan değerler nelerdir?

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İlköğretim öğrencileri için tavsiye edilen 100 temel eser listesinde bulunan yerli ve yabancı kitaplarda yer alan ortak ve farklı değerler nelerdir?

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İlköğretim öğrencileri için tavsiye edilen 100 temel eser listesinde bulunan yerli ve yabancı kitaplarda yer alan değerlerin, dahil olduğu değer grupları nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk vd, 2009, s.263). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri

açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.227).

Veri Kaynağı ve Çalışma Grubu

Araştırmanın veri kaynağını, MEB' in 2005 yılında ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" listesindeki okuma kitapları oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturmak için, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemede çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. (Yıldırım ve Şimşek 2008: 108–109).

İlk olarak veri kaynağını oluşturan 100 Temel Eser satın alınarak liste oluşturuldu. Daha sonra 100 Temel Eser içerisinde, beş ilköğretim okulu ve bir merkez il halk kütüphanesi kayıt defterleri incelenerek öğrenciler tarafından az okunan kitaplar arasında bulunan bazı kitaplar çalışma evreninden çıkarıldı. Bu durumda çalışma evrenini 83 kitap oluşturmuştur. Daha sonra kitaplar yerli ve yabancı yazarlı olmak üzere sayfa sayılarına göre gruplandırılmıştır. Sayfa sayılarına göre gruplandırılan yerli ve yabancı yazarlı kitaplar, sayfa aralıklarının (0-100 sayfa, 101- 200 sayfa, 201- 300 sayfa, 301- 400 sayfa, 401 sayfa ve üstü) yüzdelik olarak temsil edilme durumlarına paralel olarak, tesadüfi olarak seçilen kitaplarla çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunu on iki (12) yerli yazarlı, dokuz (9) yabancı yazarlı kitap oluşturmuştur. Araştırma çalışma grubunu oluşturan yerli yazarlı eserler (Ye), yabancı yazarlı eserler (Ya) olarak kodlanmıştır.

Çalışma Grubunun Oluşturulması

Kitapların özetleri okunarak, kitaplar ilk olarak roman, masal, hikâye, anı ve gezi kitapları olarak sınıflama yoluna gidilmiştir. Farklı uzmanlardan alınan görüşlerde, kitapların türlerine göre sınıflamada tam olarak net bir ayırım yapılamamış, her uzman tarafından farklı sınıflamalar yapılmıştır. Daha sonra kitaplar sayfa sayılarına göre (0-100 sayfa, 100-200 sayfa, 200-300 sayfa, 400 ve üstü sayfa) yerli ve yabancı yazarlı olarak gruplandırıldı. Her sayfa aralığında yer alan kitap gruplarından, temsil yüzdesine göre seçilen, 12 yerli yazarlı ve 9 yabancı yazarlı olmak üzere toplam 21 kitap ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunun oluşturulması aşamasında aşağıdaki işlemlere yer verilmiştir:

- Çalışma grubunu oluşturan her bir kitap okunarak, değer ifade eden kelime, kelime grupları ve cümlelerle veri seti oluşturuldu.
- Değer ifade eden tüm bölümler kodlandı. İlk okuma kapsamında yerli yazarlı kitaplardan, 265 sayfa, yabancı yazarlı eserlerden 196 sayfa veri elde edildi.
- Elde edilen veri setinde net değer ifadelerine ulaşmak için veri seti üç kere okundu. İkinci okumada yapılan düzeltmeler ile üçüncü okuma sonunda en doğru şekilde değer içeren ve ifade eden bölümler elde edildi.
- Elde edilen veriler yerli yazarlı kitaplarda 89 sayfa, yabancı yazarlı eserlerde 62 sayfaya veri seti elde edildi.

Verilerin Analizi

İlgili alan yazını ve ilköğretim programlarında yer alan değerler ile değer tanımları göz önüne alınarak, kitaplardaki değerler incelenmiştir. Çalışma grubunda yer alan her kitap ayrıntılı okunarak, değerler tespit edilerek fişlenmiştir. Değerlerin tespit edilmesinde sırasıyla aşağıdaki işlemlere yer verilmiştir:

1.Kitaplar okunarak, değer ifade eden bölümler tespit edildi. Aşağıda örnek uygulama verilmiştir.

"Hiç nasıl olur ki, devlet yerinde oynasın da ben mihlanmış gibi burada kalayım. Hiç nasıl olur ki vatan muhabbeti bu gün her şeyden kutsal olsun da ben yalnız senin muhabbetinle uğraşayım? Vatan!Vatan! Vatan tehlikede diyorum, işitmiyor musun? Beni Allah yarattı, vatan büyüttü. Beni Allah besliyor, vatan için besliyor! Ben anamın karnından vatana geldiğim vakit açtım, vatan karnımı doyurdu. Çıplaktım, vatan sayesinde giyindim. Vatanımın nimeti kemiklerimde duruyor. Vücutum vatanın toprağından, nefesim vatanın havasından... Vatan uğruna ölmeyeceksem, ya ben niçin doğdum? Ben adam değil miyim? Vazifem yok mu? Vatanımı sevmeyeyim mi? Ah, vatanını sevmeyen adamdan sana nasıl muhabbet umarsın? (Ye 1, s.16)".

2.Değer ifade eden bölümlerdeki cümleler tespit edildi. Aşağıda örnek uygulama verilmiştir.

"Beni Allah yarattı, vatan büyüttü. Beni Allah besliyor, vatan için besliyor! Ben anamın karnından vatana geldiğim vakit açtım, vatan karnımı doyurdu. Çıplaktım, vatan sayesinde giyindim. Vatanımın nimeti kemiklerimde duruyor. Vücutum vatanın toprağından, nefesim vatanın havasından...Vatan uğruna ölmeyeceksem, ya ben niçin doğdum? Ben adam değil miyim? Vazifem yok mu? Vatanımı sevmeyeyim mi? Ah, vatanını sevmeyen adamdan sana nasıl muhabbet umarsın? (Ye 1, s.16)".

3.İkinci ve üçüncü okumalarla değer ifade cümleler veri setine eklenirken, değer ifadesi net olmayan cümleler veri setinden çıkarıldı.

4.Değer ifade eden kelime, kelime grupları ve cümlenin temsil ettiği değer veya değerler kodlanarak tespit edildi. Aşağıda örnek uygulama verilmiştir.

"Vatan uğruna ölmeyeceksem, ya ben niçin doğdum? Ben adam değil miyim? Vazifem yok mu? Vatanımı sevmeyeyim mi? Ah, vatanını sevmeyen adamdan sana nasıl muhabbet umarsın? (Ye 1, s.16, **vatanseverlik değeri**)".

5.Tespit edilen kelime, kelime grupları ve cümlelerin temsil ettiği değer veya değerler ile ilgili uzman görüşü alınarak, değer veya değerlerin doğruluğu test edildi.

6.Elde edilen değerler, dört farklı sözlük çalışması dikkate alınarak, yakın değerler gruplandırıldı. Her bir değer metinlerde farklı şekilde kullanıldığı için, her bir değeri net olarak ortaya koymak için değerler tek bir ortak değer teması altında ele alınmamış, değer grupları oluşturulmuştur. Aşağıda örnek uygulama verilmiştir.

Sadakat, vefa, minnettarlık ve kadirşinaslık değerleri;

" Her şeyi çabuk öğrendiği gibi bildiklerini çevresindekilere kolay da öğretirdi. Kısa sürede iyi bir sonuç aldı. Subaylar kendisine içtenlikle bağlandılar (Ye12, s.65, **sadakat değeri**)".

" Yanımda kır sakallı bir kişi peyda oldu. Elimden tuttu. "Korkma oğlum" diyerek vücudunu bana siper etti. Hayvanlar geçtikten sonra da tebessüm ederek" haydi şimdi git oğlum" dedi. İhtimaldir ki o kişi vefat etmiştir; fakat iyiliği benim gönlümde hala yaşıyor (Ye2, s.8, **vefa değeri**)".

"Çok mutluymuş efendim. Bana gösterdiğiniz iyilikten dolayı çok minnettarım size (Ya, s.85, **minnettarlık değeri**)".

"İnsaniyet sizden hoşnuttur; elbette adınız asrımızda tutulan tarihlerin en şanlı yapıtlarına yazılır. Cenabı Hak sizden hoşnuttur; ettiğiniz hizmetleri; ettiğiniz hizmetleri, şüphe yok ki, melekler şimdiden rahmetle, hürmetle yâd ediyorlar. Ettiğiniz fedakârlığınız kadrini ben bilirim (Ye1, s.77, **kadirşinaslık değeri**)".

Birbirine anlam olarak yakın değerlerin tek bir değer altında verilmesi, cümle ve paragraflardaki değer ifadesini net olarak karşılamayacaktır. Bu yüzden kodlama yapılırken, en net değer ifadesi kodlanmış ve yakın değerler gruplandırılarak temalar oluşturulmuştur.

3.4.1. Geçerlik Çalışmaları:

3.4.1.1. İç geçerlik (İnandırıcılık) çalışmaları:

a) Uzun süreli etkileşim: Araştırma kapsamında incelenen kitaplar okundu. Her okumada ayrıntılı olarak veriler işlendi. Daha sonra her kitap için, elde edilen değerler ile ilgili uzman görüşü alınarak, verilere son şekilleri verildi. Bağlamın ifade ettiği değer net olmadığı durumlarda, kitaplardaki ilgili bölümler tekrar okundu, en doğru değer yargısına ulaşmak için veriler üzerinde uzun süreli çalışıldı.

b) Derinlik odaklı veri toplama: Kitaplar ayrıntılı olarak okundu. Değer ifade eden tüm bölümler kodlandı. Değer ifadelerini net ve doğru olarak tespit edebilmek için, her bir kitap üçer defa okundu. En son okuma sonucu oluşturulan veri seti, beş defa incelenerek, en net değer ifadelerine ulaşıldı.

c) Çeşitleme: Kitaplarda değerlerin tespit edilmesinde, belli bir değer listesi sınırlaması konulmamıştır. Kitaplardaki tüm değerler ayrıntılı olarak incelenmiş ve tespit edilmiştir.

d) Uzman İncelemesi: Tüm kitaplar okunduktan sonra da elde edilen tüm veriler, uzmana gönderilerek incelemesi ve geri bildirimde bulunması sağlanmıştır. Uzman görüşüne göre veriler üzerinde son düzeltmeler yapıldıktan sonra, verilerin analiz ve yorumlanmasına geçilmiştir.

e) Katılımcı Teyidi: Kitapların okunmasında öznel varsayımlardan kaynaklanacak hataları önlemek ve değer ifadelerini doğru tespit etmek amacıyla, yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırmalar yapılmış, ayrıca değerler ile ilgili yanlış değerlendirme yapmayı önlemek için, değerler ile ilgili uzman teyidi alınmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından değerler ile ilgili geri dönüşler yapılarak değerlerin doğru ve net olarak kodlanması sağlanmıştır.

3.4.1.2. Dış geçerlik (Aktarılabirlik) çalışmaları:

a) Ayrıntılı betimleme: Araştırma kapsamında elde edilen kelime, kelime grupları, cümle ve paragraflar, değerlere göre betimlenerek kodlanmıştır. Kodlama yapılırken ve temalar düzenlenirken ham verilere sadık kalınmıştır. Bu amaçla her değer için, metinlerden doğrudan alıntılar kullanılarak, veriler betimlenmiştir.

b) Amaçlı örnekleme: Araştırmamızda hem 100 temel eserin karakteristiğini ortaya koymak hem de örnekleme oluşturan her bir eserin özelliklerini ortaya koymak amacıyla, nitel araştırma geleneğine uygun olarak, amaçlı örnekleme çeşitlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Yerli, yabancı yazarlı ve sayfa sayılarına göre gruplandırma yapılarak örnekleme oluşturan her bir eser ile ilgili olarak ayrıntılı inceleme yapılmıştır.

3.4.2. Güvenirlik Çalışmaları:

3.4.2.1. İç güvenirlik (Tutarlık) çalışmaları:

Tutarlık İncelemesi: Araştırmada tutarlık incelemesini sağlamak için, her kitap için birinci, ikinci ve üçüncü okumalar sonucunda elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Elde edilen verilerde kodlama ve değer ifadelerinde tutarlılık olduğu tespit edilmiştir.

3.4.2.2. Dış güvenirlik (Teyit edilebilirlik) çalışmaları:

Teyit İncelemesi: Araştırma kapsamında elde edilen ham veriler, analiz aşamasına yapılan tablolar, sınıflandırmalar, ulaşılan yargılar, alınan notlar gerektiğinde bir incelemeye tabi tutulmak amacıyla saklanmıştır.

Çalışma grubu olarak seçilen kitaplar okunarak, kitapta değer ifade eden bölümler belirlenerek kodlanmıştır. Kodlama yapılırken ilgili bölümü en iyi ifade eden değer ve alt değer ifadeleri seçilmiştir. Daha sonra kodlama sonucu elde edilen değerlerden benzer olanlar, dört farklı sözlükten

inceleme yapılarak yakın anlamlı değerler gruplandırılmış, ortak temalar oluşturulmuştur. Verilerin çözümlenmesi sırasında özetle şu işlemler yapılmıştır:

- 1-Kitapların okunarak verilerin kodlanması
- 2-Ortak temaların bulunması
- 3-Kodların ve temaların ortak yönlerine göre düzenlenmesi
- 4-Bulguların tanımlanması ve yorumlanması

BULGULAR

Araştırmanın amacını ortaya koymak amacıyla 100 temel eser listesinden seçilerek araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 21 kitap derinlemesine incelenmiştir. Yapılan analiz sonucu toplamda seksen altı (86) değer kavramına ulaşılmıştır. Ulaşılan değer kavramları üzerinde yapılan sözlük çalışması sonucunda, yakın anlamlı ve aynı anlama gelen değerler bir arada gruplandırılarak, 23 tane değerler grubu oluşturulmuştur. Her doğrudan alıntı için, en net şekilde belirtilen değer ele alınmıştır. Doğrudan alıntıda verilen değer ifadesinin tam karşılığını ifade etmek için, yakın anlamlı değerler tek bir değerde birleştirilmemiş, her değer ayrı ayrı ele alınmış ve gruplandırılmıştır. Oluşturulan her bir değer grubunda yer alan her bir değer, eserlerde yer alış şekilleri doğrudan alıntılarla verilerek yorumlanmıştır.

1. Cesaret, Mertlik, Kahramanlık, Özgüven, Yiğitlik Değerleri

Cesaret, mertlik, kahramanlık, özgüven ve yiğitlik değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları, aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Cesaret, Mertlik, Kahramanlık, Özgüven, Yiğitlik Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Cesaret	76	41,8	50	27,5	126	69,3
Mertlik	12	6,6	10	5,4	22	12
Kahramanlık	14	7,7	3	1,6	17	9,3
Özgüven	7	3,9	4	2,2	11	6,1
Yiğitlik	5	2,8	1	0,5	6	3,3
Toplam	114	62,8	68	37,2	182	100

Tablo 1'de verilen cesaret, mertlik, kahramanlık, özgüven, yiğitlik değerleri toplam (n=182) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında, bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer cesaret (n=126, % 69,3), daha sonra sırasıyla mertlik (n=22, % 12), kahramanlık (n=17, % 9,3), özgüven (n=11, % 6,1) ve yiğitlik (n=6, % 3,3) değerlerinin izlediği görülmüştür. Cesaret değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=76) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=50) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Korkaklığı hiç bir zaman kabul etmem ve etmiyorum. Yürekliyimdir, gözüm karadır aslında. Uyuklayan bir kedinin bıyıklarıyla oynayabilirim. Tavan aralarında tepinebilirim. Uyuyan bir adamın baş yastığı üzerinde dolaşabilirim. Bu sözlerde büyük alkış topladı (Cesaret değeri, Ye11, s.109)."

"Merhamete gelen ihtiyar kadıncağız; Sahi mi? diyor ve kocasına dönerek, o pek mert bir çocuktur sözünü ilave ediyordu. Kocasını da sevinçle, oh, evet, o mert bir çocuktur! sözünü tekrarlıyordu (Mertlik değeri, Ya9, s.104)."

"Öküzlerin bulunmadığı yerlerde boyunduruğu yüklenip araba çeken; yalın ayak dağlarda, vadilerde cephelere yardım götürülenler. Cephe gerisinin adsız kahramanları (Kahramanlık değeri, Ye12, s.69)."

"Bunu yavaş yavaş anlatmaya çalışınca Peter gülümseyerek gururlanıyordu. Böylece oyunlardaki hayal kırıklığını unutmuş ve kendine güveni artmıştı (Özgüven değeri Ya1, s.42)."

"O iri yarı, bıyıklı, yiğit bir adamdır. Herkesin yardımına koşan çok ama çok iyi bir insandır. Köyümüzde onu sevmeyen tek bir kişi bile yoktur (Yiğitlik değeri, Ye8, s.7)."

2. Acıma, Merhamet, Şefkat, Bağışlama Değerleri

Acıma, merhamet, şefkat ve bağışlama, değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Acıma, Merhamet, Şefkat ve Bağışlama Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Acıma	57	20,07	70	24,65	127	44,72
Merhamet	33	11,62	50	17,60	83	29,22
Şefkat	16	5,64	25	8,80	41	14,44
Bağışlama	11	3,87	22	7,75	33	11,62
Toplam	117	41,20	167	58,80	284	100

Tablo 2'de verilen acıma, merhamet, şefkat ve bağışlama değerleri toplam, (n=284) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında, bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer acıma (n=127, % 44,72), daha sonra sırasıyla merhamet (n=83, % 29,22), şefkat (n=41, % 14,44) ve bağışlama (n=33, % 11,62) değerlerinin izlediği görülmüştür. Acıma değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (f=57) ve yabancı yazarlı eserlerde (f=70) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Kadı bir dervişe, bir adama baktı. Hastanın ayakta duracak hali yoktu, acıdı. Davacıya dedi ki:

-Görmüyor musun yahu, adam iskelete dönmüş, bu artık ölü sayılır. Ben dirilere hükmederim, ölülere değil. Vazgeç bu davadan (Acıma değeri, Ye4, s.105)."

"Siz çok merhametli bir kadınsınız.(Merhamet değeri, Ya8, s.9)"

"Anası tekrar, aynı şefkatle gözleri yaşararak onu bağrına basıp öptü (Şefkat değeri, Ye10, s.218)."

"Her şeyi affediyorum Sid. Bana yaptığın bütün kötülükleri affediyorum (Bağışlama değeri, Ya5, s.29)."

3. Kararlılık, Azim, İdealist Olma Değerleri

Kararlılık, azim, idealist olma değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerde yer alma durumları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Kararlılık, Azim, İdealist Olma Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Kararlılık	21	34,44	18	29,55	39	63,99
Azim	14	22,95	4	6,53	18	29,48
İdealist olma	4	6,53	0	0	4	6,53
Toplam	29	63,92	22	36,08	61	100

Tablo 3'te kararlılık, azim, idealist olma değerleri toplam (n=61) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer kararlılık (n=39, %63,99), daha sonra sırasıyla azim (n=18, %29,48) ve idealist olma (n=4, % 6,53) değerlerinin izlediği görülmektedir. Kararlılık değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=21) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=18) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Bunu duyar duymaz küçük kız cesaretli ve kararlı bir iki adım atıp bileğine yapıştı Salim Öğretmen'in (Kararlılık değeri, Ye11, s.44)."

"Üç oğlum var, üçü de pırlanta. Akıllı, azimli, iş adamı kafalı (Azim değeri, Ya7, 21)".

"Devlet adamlarından, ilim adamlarından, kaşiflerden, mucitlerden tutun da, filozoflara, ediplere, şairlere kadar herkes insanları daha mesut etmek için çalışmaktadırlar." (İdealist olma değeri, Ye7, s.24)"

4. Sadakat, Vefa, Minnettarlık, Kadirşinaslık Değerleri

Sadakat, vefa, minnettarlık ve kadirşinaslık değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerde yer alma durumları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sadakat, Vefa, Minnettarlık ve Kadirşinaslık Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Sadakat	22	21,80	22	21,80	44	43,6
Vefa	20	19,80	22	21,80	42	41,6
Minnettarlık	5	4,90	4	3,96	9	8,86
Kadirşinaslık	6	5,94	0	0	6	5,94
Toplam	53	52,44	48	47,56	101	100

Tablo 4'te sadakat, vefa, minnettarlık, kadirşinaslık değerleri toplam (n=101) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer sadakat (n=44, %43,6),

daha sonra sırasıyla vefa (n=42, % 41,6), minnettarlık (n=9, % 8,86) ve kadirşinaslık (n=6, % 5,94) değerlerinin izlediği görülmektedir. Sadakat değeri, yerli ve yabancı yazarlı eserlerde eşit miktarda yer almıştır. Sadakat değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=22) ve yabancı yazarlı eserlerde de (n=22) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

" Her şeyi çabuk öğrendiği gibi bildiklerini çevresindekilere kolay da öğretirdi. Kısa sürede iyi bir sonuç aldı. Subaylar kendisine içtenlikle bağlandılar (Sadakat değeri, Ye12, s.65)".

"Sizleri ve yaptığınız iyiliği hiç bir zaman unutmayacağım dedi (Vefa değeri, Ya4,s.43)".

"Zannederim ki bu ana kadar en çok korktuğum dakika o dakikadır. Büyük bacının minnettariyım ki, yetişti beni kurtardı (Minnettarlık değeri, Ye2, s.50)".

"İnsaniyet sizden hoşnuttur; elbette adınız asrımızda tutulan tarihlerin en şanlı yapraklarına yazılır. Cenabı Hak sizden hoşnuttur; ettiğiniz hizmetleri; ettiğiniz hizmetleri, şüphe yok ki, melekler şimdiden rahmetle, hürmetle yâd ediyorlar. Ettiğiniz fedakârlığın kadrini ben bilirim (Kadirşinaslık değeri, Ye1, s.77)".

5. Hayâ, Aile Birliğine Önem Verme, Namuslu Olmak Değerleri

Hayâ, aile birliğine önem vermek ve namuslu olmak değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerde yer alma durumları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Hayâ, Aile Birliğine Önem Verme ve Namuslu Olmak Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Hayâ	17	24,30	9	12,80	26	37,1
Aile birliğine önem verme	15	21,50	10	14,20	25	35,7
Namuslu olmak	7	10	12	17,20	19	27,20
Toplam	39	55,8	31	44,2	70	100

Tablo 5'te hayâ, aile birliğine önem verme ve namuslu olmak değerleri toplam (n=70) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer hayâ (n=26, % 37,1), daha sonra sırasıyla aile birliğine önem verme (n=25, % 35,7) ve namuslu olmak (n=19, % 27, 20) değerlerinin izlediği görülmektedir. Hayâ değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=17) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=9) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Düğün dernek lafından da öyle utanır, öyle bir utanır ki, başını kaldırıp da şehzadenin yüzüne bile bakamaz (Hayâ değeri, Ye6, s.88)".

"Ben kocamı seviyorum ve ona hürmetim var. Ailemin huzuru benim için çok kıymetlidir, kocam Andrey'in veya kızımın bedbahtlıklarına sebep olmaktansa öldürülmeyi tercih ederim (Aile birliğine önem verme değeri, Ya7, s.87)".

"Çamlıca ormanının arkasındaki büyük mandıra ile büyük çiftliğini işletir, namusuyla yaşar, kimseye eyvallah etmezdi (Namuslu olmak değeri, Ye5, s.110)".

6. Ağırbaşlılık, Alçakgönüllülük, Ölçülülük, Sadelik, Hoşgörü Değerleri

Ağırbaşlılık, alçakgönüllülük, ölçülülük, sadelik ve hoşgörü değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Ağırbaşlılık, Alçakgönüllülük, Ölçülülük, Sadelik ve Hoşgörü Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Ağırbaşlılık	6	14	18	41,88	24	55,88
Alçakgönüllülük	8	18,6	2	4,64	10	23,24
Ölçülülük	2	4,64	1	2,32	3	6,96
Sadelik	2	4,64	1	2,32	3	6,96
Hoşgörü	3	6,96	0	0	3	6,96
Toplam	21	48,84	22	51,16	43	100

Tablo 6'da ağırbaşlılık, alçakgönüllülük, ölçülülük, sadelik ve hoşgörü değerleri toplam (n=43) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer ağırbaşlılık (n=24, % 55,88), daha sonra alçakgönüllülük (n=10, % 23,24), eşit oranda ölçülülük (n=3, %6,96), sadelik (n=3, %6,96) ve hoşgörü (n=3, %6,96) değerlerinin izlediği görülmektedir. Ağırbaşlılık değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=6) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=18) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Adamcağız pek ağırbaşlı, kibirli ve toplumun içinde hatırı sayılan bir kimse olduğu halde bir ortaoyununda kakkahalarla gülerdi (Ağırbaşlılık değeri, Ye3, 24)".

"Sardunyalılar caka satmaktan hoşlanmazlardı, alçak gönüllükleriyle tanınmışlardı (Alçakgönüllülük değeri, Ya6, s.103)".

"İslamın şartı beş altıncısı da haddini bilmek (Ölçülülük değeri, Ye6, s.66)".

"Prenses ağır ağır doğruldu. Ölçülü davranışlarına yeniden kavuşmuştu (Ya6, s.102)".

"Hem bu Marsilyalı ve Korsikalı üç adam sade, saf ve iyi insanlardı (Sadelik değeri, Ya9, s.70)".

"Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çattığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşmak hevesiniz kırılır. Lafı kısa kesip bu tatsız sohbeti bir an önce bitirmeye bakarsınız. Bir de karşınızdakinin sizi güler yüzle dinlediğini, hatta araya biraz da tatlı söz karıştırılarak sohbete renk verdiğini göreceksiniz konuşurken konuşacağınız gelir. Zaten öyledir. Güler yüz her şeyden önce insana cesaret verir. Çünkü güler yüzlü insanlar her kusuru hoş gören, affeden insanlardır (Hoşgörü değeri, Ye7, s.29)".

7. Ümit, İnanç, Sabır, Şükür, Dua Değerleri

Ümit, inanç, sabır, şükür ve dua değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Ümit, İnanç, Sabır, Şükür ve Dua Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Ümit	62	28,45	30	13,68	92	42,13
İnanç	30	13,68	16	7,29	46	20,97
Sabır	21	9,57	13	5,92	34	15,49
Şükür	21	9,57	5	2,28	26	11,85
Dua	8	3,64	13	5,92	21	9,56
Toplam	142	64,91	77	35,09	219	100

Tablo 7'de ümit, inanç, sabır, şükür, dua değerleri toplam (n=219) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer ümit (n=92, % 42,13), daha sonra sırasıyla inanç (n=46, % 20,97), sabır (n=34, % 15,49), şükür (n=26, % 11,85) ve dua (n=21, % 9,56) değerlerinin izlediği görülmektedir. Ümit değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=62) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=30) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

" Bayan Filip çocuklarını kaybettiğinden çok üzgündü. Fakat onların bir gün ger döneceğinden çok emin bulunduğu odalarının pencerelerini açık bırakıyorlardı (Ümit değeri, Ya2, s.103)".

"Çocuk bütün bir inanç ile istikbale inanıyordu. İstikbalin getireceği saadetleri, bakışlarını takmış olduğu şu mavilerde uçan yumuşak bulut parçası kadar açık görüyordu. Günler, aylar, yıllar, neşe ve ümitten birbiri ardı sıra çakıp parlayan kahkahalar gibi, çocuğun gönül gözünün önünde çınlaya çınlaya uzanıyor; çocuğa dünyayı cennet ediyordu (İnanç değeri, Ye10, s.92)".

" İşte, kendi öz bahtsızlık hislerinin, sabırlı ve halim bu deniz işçilerinin ağzından çıkardığı şey, bu "Ah"dan ibaretti. Ne isyan, ne grev (Sabır değeri, Ya9, s.88)".

"Vallahi halime şükrediyorum. Rızkı taksim eden Allah değil mi? Şikâyetçi değilim, geçinip gidiyorum. Can veren Allah ekmek de veriyor (Şükür değeri, Ye4, s.90)".

" Hep dua ettim: "Allah'ım sen kardeşime iyilik ver. Tüm hastalara ve ona şifa ver. Kardeşimi bana bağışla" diye yalvardım (Dua değeri, Ye8, s.52)".

8. Duyarlılık, Temizlik, Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerleri

Duyarlılık, temizlik ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Duyarlılık, Temizlik, Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Duyarlılık	20	38,46	10	19,23	30	57,69
Temizlik	12	23,08	8	15,39	20	38,47
Sağlıklı olmaya önem verme	2	3,84	0	0	2	3,84
Toplam	34	65,38	18	34,62	52	100

Tablo 8'de duyarlılık, temizlik, sağlıklı olmaya önem verme değerleri toplam (n=52) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer duyarlılık (n=30, %57,69), daha sonra sırasıyla temizlik (n=20, % 38,47) ve sağlıklı olmaya önem verme (n=2, % 3,84) değerlerinin izlediği görülmektedir. Duyarlılık değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=20) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=10) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

" Kendi üzüntüsünü bir yana bırakıp inildeyene yardıma koştu. Bir de gördü ki küçük bir tavşan kapana sıkışmış. Yıldız çocuk ona acıdı. Kapandan kurtardı (Duyarlılık değeri, Ya6, s.133)".

"Uzunca bir yapıydı her ikisi de. Temiz tutulmalarına çok özen gösterilirdi (Temizlik değeri, Ye11, s.176)".

"Kanuni Sultan Süleyman, eşi olmayan kudretiyle devletinin hudutlarını alabildiğine genişlettiği zaman, belki de başının hafifçe ağrıdığı ve bu yüzden hayattan aldığı bütün keyfi birdenbire kaybettiği gün eline kalemini alıp divanın bir kenarına."Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi" diye yazıvermiş (Sağlıklı olmaya önem verme, Ye7, s.142)".

9. Saygı, Nezaket, Kibarlık, Zarafet Değerleri

Saygı, nezaket, kibarlık ve zarafet değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Saygı, Nezaket, Kibarlık, Zarafet Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Saygı	77	38,90	79	39,89	156	78,79
Nezaket	10	5,05	24	12,13	34	17,18
Kibarlık	2	1,01	3	1,51	5	2,52
Zarafet	0	0	3	1,51	3	1,51
Toplam	89	44,96	109	55,04	198	100

Tablo 9'da saygı, nezaket, kibarlık ve zarafet değerleri toplam (n=198) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer saygı (n=156, % 78,79), daha sonra sırasıyla nezaket (n=34, % 17,18), kibarlık (n=5, % 2,52) ve zarafet (n=3, % 1,51)

değerlerinin izlediği görülmektedir. Saygı değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=77) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=79) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

" Bir gün Mushaf-ı Şerifi al da buraya getir dedi. Aldım, öpüp başıma koyduktan sonra kabından çıkardım, yanına götürdüm. Kendisi de hürmetle aldı, öptü, başına koydu (Saygı değeri, Ye2, 34) ”.

"Ona salkımın en iyi yerini ikram ettiler ve bütün bu baylar pek nezaket ve iltifat gösterdiler (Nezaket değeri, Ya9, s.38) ”.

"Ayasofya semtinde bir konağa girdik. Eşyaları vesairesi mükemmeldi. Kibardan birinin konağı olduğu anlaşılıyordu (Kibarlık değeri, Ye2, s.40) ”.

"Bir gün Robin, ormanda son derece zarif giyimli, orta yaşlarda bir kadına rastladı. Kadının güzel yüzündeki üzüntülü ifade hemen belli oluyordu (Zarafet değeri, Ya4, s.33) ”.

10. Doğruluk, Güvenilirlik, Dürüstlük, Sözünde Durmak, Emaneti Korumak Değerleri

Doğruluk, güvenilirlik, dürüstlük, sözünde durmak ve emaneti korumak değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Doğruluk, Güvenilirlik, Dürüstlük, Sözünde Durmak ve Emaneti Korumak Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Doğruluk	38	25	28	18,50	66	43,5
Güvenilirlik	51	33,50	11	7,25	62	40,75
Dürüstlük	6	3,94	12	7,89	18	11,83
Sözünde Durmak	4	2,62	1	0,65	5	3,27
Emaneti korumak	1	0,65	0	0	1	0,65
Toplam	100	65,71	52	34,29	152	100

Tablo 10'da doğruluk, güvenilirlik, dürüstlük, sözünde durmak ve emaneti korumak değerleri toplam (n=152) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin doğruluk (n=66, % 43,5), güvenilirlik (n=62, % 40,75), daha sonra sırasıyla dürüstlük (n=18, % 11,83), sözünde durmak (n=5, % 3,27), ve emaneti korumak (f=1) değerlerinin izlediği görülmektedir. Doğruluk değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=38) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=28) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

" Bütün gayretlerimiz sırf onun iyiliği için olduğuna, yani hayatta rahat etmesini, sevilmesini ve yükselmesini istemediğimize göre ona doğruluğu, adil olmayı, sözünde durmayı, iyilik etmeyi öğretmeliyiz (Doğruluk değeri, Ye7, s.57) ”.

"Bu genç bayan bundan hemen hemen iki hafta önce kendisine söylediklerinizi bana, pek güvenilir bir kaç dosta anlattı. Açık söyleyeyim başta size güvenmekten korkuyordum. Ama şimdi size iyice güveniyorum, diye konuştu (Güvenilirlik değeri, Ya8, 196) ”.

" Bedri beyde yeğeni Yıldız'ın dürüstlüğünü bilir ve onu severdi (Dürüstlük değeri, Ye3, s.7) ”.

"Sabahki hadiseden sonra dayanılmaz bir ıstırap ve bedbinlik içinde olduğu belli. Üstelik bir de verilmiş sözü var: Ağzına bir daha içki dokundurmamak (Sözünde durmak değeri, Ya7, 116) ”.

"Kardeşinde önce Yüce Allah'a, sonra sana emanet. Ben senden memnunum Mehmet'im. Çok iyi bir evlatsın (Emaneti korumak değeri, Ye8, s.22) ”.

11. Özgürlük, Vatanseverlik, Bağımsızlık, Milli Birlik Şuuru Değerleri

Özgürlük, vatanseverlik, bağımsızlık ve milli birlik şuuru değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Özgürlük, Vatanseverlik, Bağımsızlık, Milli Birlik Şuuru Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Özgürlük	24	24	27	27	51	51
Vatanseverlik	32	32	1	1	33	33
Bağımsızlık	13	13	0	0	13	13
Milli birlik şuuru	2	2	1	1	3	3
Toplam	71	71	29	29	100	100

Tablo 11'de özgürlük, vatanseverlik, bağımsızlık, milli birlik şuuru değerleri toplam (n=100) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin özgürlük (n=51, % 51), daha sonra sırasıyla vatanseverlik (n=33, % 33), bağımsızlık (n=13, % 13) ve milli birlik şuuru (n=3, % 3) değerlerinin izlediği görülmektedir. Özgürlük değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=24) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=27) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Oysa bu adam hainin biriydi. Bu genç subayların özgürlükten yana olduklarını, baskı rejiminden kurtulma yollarını araştırdıklarını öğrenmişti (Özgürlük değeri, Ye12, s.65) ”.

"Ben sadece bir yurtsever olarak görevimi yaptım majesteleri diye fısıldadı Robin (Vatanseverlik değeri, Ya4, s.62) ”.

"Düşman yenilmişti. Kralın sevinci ve umutları boşa çıkmıştı. Ve kendisi ordusuyla övünüyordu. Askerlerini bu zafere ulaştıran, onlardaki milli bağımsızlık duygusuydu. Onlar bu yüksek duygu ile şahlanmış, başarıya ulaşmışlardı (Bağımsızlık değeri, Ye12, s.79) ”.

"Ayrılık gayrılık çıkardılar. Oysa hepimiz İngiltere'nin evlatlarıyız. Hepimiz insanız (Milli birlik şuuru değeri, Ya4, s.52) ”.

12. Yardımseverlik, Dayanışma, Cömertlik Değerleri

Yardımseverlik, dayanışma ve cömertlik değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Yardımseverlik, Dayanışma, Cömertlik Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Yardımseverlik	118	44,04	115	42,91	233	86,95
Dayanışma	14	5,22	7	2,61	21	7,83
Cömertlik	7	2,61	7	2,61	14	5,22
Toplam	139	51,87	129	48,13	268	100

Tablo 12'de yardımseverlik, dayanışma, cömertlik değerleri toplam (n=268) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin yardımseverlik (n=233, % 86,95), daha sonra sırasıyla dayanışma (n=21, % 7,83), cömertlik (n=14, % 5,22) değerlerinin izlediği görülmektedir. Yardımseverlik değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=118) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=115) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Köyün fakirlerine, dullarına, öksüzlerine yardım eder, herkesin ölüsüne kendi sevabı için mevlüt okuturdu (Yardımseverlik değeri, Ye5, s.13)".

"Çok doğru." diyerek herkes bir ağızdan aynı fikirde olduğunu belirtti (Dayanışma haberi, Ya7, s.117)".

"Asker sayısı bakımından Yunanlılar çok üstündü. Modern silahlarla donatılmışlardı. Yiyecekleri, içecekleri boldu. Giyim kuşamları yeniydi. Silahlarını, savaş araç gereçlerini hesaplamadan kullanıyorlar. Çünkü arkalarında zengin devletler vardı. Onlara her istediklerini cömertçe veriyorlardı (Cömertlik değeri, Ye12, s.206)".

13. Vicdanlı Olmak, Onur, İnsanlık Değerleri

Vicdanlı olmak, onur ve insanlık değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Vicdanlı Olmak, Onur, İnsanlık Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Vicdanlı olmak	8	17,79	9	19,99	17	37,78
Onur	12	26,67	2	4,44	14	31,11
İnsanlık	13	28,89	1	2,22	14	31,11
Toplam	33	73,35	12	26,65	45	100

Tablo 13'te vicdanlı olmak, onur, insanlık değerleri toplam (n=45) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin vicdanlı olmak (n=17, % 37,78), daha sonra sırasıyla onur (n=14, % 31,11), insanlık (n=14, % 31,11) değerlerinin izlediği görülmektedir. Vicdanlı olmak değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=8) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=9) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

" Benim tavukları boğmaya vicdanım el vermez, Kral hazretleri (Vicdanlı olmak değeri, Ye11, s.84) ”.

" Adam, Nancy'e yaptığı iyilikten dolayı para yardımı yapmak istedi; fakat Nancy kabul etmedi (Onur değeri, Ya8, s.198) ”.

" Dinimiz de bunu emreder, töreler de. Bu gün senin başına gelen, yarın benim başıma ya da çocuklarımın başına gelebilir. Elbette birbirimizi sevecek, birbirimizin yardımlarına koşacağız. İnsanlık budur (İnsanlık değeri, Ye7, s.74) ”.

14.Adil Olma, Hakkaniyet, Masumiyet, Eşitlik Değerleri

Adil olma, hakkaniyet, masumiyet ve eşitlik değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Adil Olma, Hakkaniyet, Masumiyet, Eşitlik Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Adil olma	13	22,82	12	21,06	25	43,88
Hakkaniyet	12	21,06	9	15,79	21	36,85
Masumiyet	7	12,27	1	1,75	8	14,02
Eşitlik	2	3,50	1	1,75	3	5,25
Toplam	34	59,65	23	40,35	57	100

Tablo 14'te adil olma, hakkaniyet, masumiyet, eşitlik değerleri toplam (n=57) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin adil olma (n=25, % 43,88), daha sonra sırasıyla hakkaniyet (n=21, % 36,85), masumiyet (n=8, % 14,02), eşitlik (n=3, % 5,25) değerlerinin izlediği görülmektedir. Adil olma değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=13) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=12) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Herkes yüce adaletini, iyiliğini dağıttı. Kötü büyücüyü kentten sürdü. Oduncuyla karısına bir sürü armağanlar yolladı; onların çocuklarına iyi görevler verdi (Adil olma değeri, Ya6, s.140) ”.

" Ben kim ezilirse, kim haklı ise onun yanındayım. Perihan sabahtan akşama kadar çalışır, bu apartmanda hizmetçiden ayırt edemezsin. Üstelik adı tembel, beceriksiz (Hakkaniyet değeri, Ye3, s.6) ”.

"Adamı kandırmasalar bari kocacağım fazla tevekkeli, kimseyi aldatmak onun aklına gelmez ama bir çocuk, onu aldatabilir (Masumiyet değeri, Ya3, s.12) ”.

" Kanunda yeri var; bütün insanlar eşittir diye (Eşitlik değeri, Ya7, s.34)."

15. Dostluk, Arkadaşlık, Samimiyet, Barış, Kardeşlik Değerleri

Dostluk, arkadaşlık, samimiyet, barış ve kardeşlik değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Dostluk, Arkadaşlık, Samimiyet, Barış, Kardeşlik Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Dostluk	73	29,99	55	22,30	128	52,29
Arkadaşlık	23	9,40	41	16,72	64	26,12
Samimiyet	17	6,93	13	5,30	30	12,23
Barış	6	2,44	6	2,44	12	4,88
Kardeşlik	6	2,44	5	2,04	11	4,48
Toplam	125	51,2	120	48,8	245	100

Tablo 15'te dostluk, arkadaşlık, samimiyet, barış, kardeşlik değerleri toplam (n=245) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin dostluk (n=128, % 52,29), daha sonra sırasıyla arkadaşlık (n=64, % 26,12), samimiyet (n=30, % 12,23), barış (n=12, % 4,88), kardeşlik (n=11, % 4,48) değerlerinin izlediği görülmektedir. Dostluk değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=73) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=55) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Ali, daha önce bu köyde yeni kurulan bir çiftliğe malzeme taşımış, çiftliğin sahibiyle tanışıp dost olmuşlardı. Çok iyi insanlardı (Dostluk değeri, Ye9, s.60)".

"İyi dostların yanında olmak Oliver için büyük mutluluktur. Hepsi de birbirinin arkadaşlığından memnun kalarak gerçekten mutlu bir hayat sürüyordu. Tanrı'ya üzerlerinden merhametini ve sevgisini eksik etmediği için de dua etmeyi unutmuyorlardı (Arkadaşlık değeri, Ya8, s.223)".

"Zübeyde Hanım mektubu yolladıktan sonra seccadesini yere serdi. İki rekât namaz kıldı. Ellerini gökyüzüne doğru açtı. Kalbinin sonsuz sevgisi ve içtenliğiyle dua etmeye başladı (Samimiyet değeri, Ye12, s.223)".

"Barıştılar, can ciğer oldular, uslu uslu oturdular ve kadın kocasına tef çalmayı öğretti (Barış değeri, Ya9, s.22)".

"Nasıl bilmem? Zavallı çocuk, o da bir kardeşimdi. Öyle kardeş ki, belki anamız, babamız bir olsa fikrimiz, huyumuz o kadar da bir olmazdı. Biçareyi kurşuna dizmişler (Kardeşlik değeri, Ye1, s.36)".

16. İyi Niyet, İyi Kalplilik, İyi Huyluluk Değerleri

İyi niyet, iyi kalplilik, iyi huyluluk değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. *İyi Niyet, İyi Kalplilik, İyi Huyluluk Değerleri*

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
İyi niyet	36	54,74	6	9,09	42	63,83
İyi kalplilik	4	6,06	16	24,42	20	30,48
İyi huyluluk	3	4,54	1	1,15	4	5,69
Toplam	43	65,34	23	34,66	66	100

Tablo 16'da iyi niyet, iyi kalplilik, iyi huyluluk değerleri toplam (n=66) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin iyi niyet (n=42, % 63,83), daha sonra sırasıyla, iyi kalplilik (n=20, % 30,48), iyi huyluluk (n=4, % 5,69), değerlerinin izlediği görülmektedir. İyi niyet değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=36) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=6) defa yer almıştır Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

" Ona iyi davranmak istiyordu (İyi niyet değeri, Ya8, s.42) ”.

"Anam da çok iyi kalpli, şefkatli, güler yüzlü ve tatlı sözlüdür. Yalnız bize karşı değil, herkese karşı böyledir (İyi kalplilik değeri, Ye8, s.7) ”.

"İşte, kendi öz bahtsızlık hislerinin, sabırlı ve halim bu deniz işçilerinin ağzından çıkardığı şey, bu "Ah"dan ibaretti. Ne isyan, ne grev (İyi huyluluk değeri, Ya9, s.88) ”.

17. Sevgi, Misafirperverlik, Millet sevgisi, Hakikat Sevgisi, Doğa Sevgisi Değerleri

Sevgi, misafirperverlik, millet sevgisi, hakikat sevgisi ve doğa sevgisi değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. *Sevgi, Misafirperverlik, Millet Sevgisi, Hakikat Sevgisi, Doğa Sevgisi Değerleri*

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Sevgi	352	58,08	210	34,82	562	92,9
Misafirperverlik	18	2,97	8	1,32	26	4,29
Millet sevgisi	9	1,50	0	0	9	1,5
Hakikat Sevgisi	2	0,33	3	0,49	5	0,82
Doğa Sevgisi	3	0,49	0	0	3	0,49
Toplam	384	63,37	221	36,63	605	100

Tablo 17'de sevgi, misafirperverlik, millet sevgisi, hakikat sevgisi, doğa sevgisi değerleri toplam (n=605) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin sevgi (n=562, % 92,9), daha sonra sırasıyla misafirperverlik (n=26, % 4,29), millet sevgisi (n=9, % 1,5), hakikat sevgisi (n=5, % 0,82), doğa sevgisi (n=3, % 0,49) değerlerinin izlediği görülmektedir. Sevgi değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=352) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=210) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"En çok mevlevileri sevdik. Manevi birliğe göre Hazreti Mevlana'yı sevmek bütün evliyayı sevmek demek olduğundan eminiz (Sevgi değeri, Ye2, s.37)".

"Kendilerine pek garip tabiatlı bir efendi olarak görünmüş olmama rağmen misafirleri olan bana ellerinden geldiği kadar ikram ediyorlardı (Misafirperverlik değeri, Ya9, s.70)".

"Çamlıca ormanının arkasındaki büyük mandıra ile büyük çiftliğini işletir, namusuyla yaşar, kimseye eyvallah etmezdi. Fukaraya, zayıflara bakar; sofrasında misafir hiç eksik olmazdı. Dindardı. Ama mutaassıp değildi. Din, millet, padişah aşkını kalbinde duyanlardandı (Millet sevgisi, Ye5, s.110)".

"Ne kadar gururlu, akıllı ve güzel olursanız olun, ölüm bir gün hepinizi dünyanın yüzünden silip süpürecektir (Hakikat sevgisi, Ya7, s.79)".

"Geceleri yıldızlı gökyüzüne bakıp düşler kurardı. Toprağı, yeşili, ağaçları çok seviyordu. Bahçelerden gelen ıslak toprak kokusunu içine çeker, ilerde bir gün orman içi bir köyde, küçük bir ev yaptırmayı tasarlardı (Doğa sevgisi, Ye12, s.109)".

18. Sorumluluk, Önderlik, İtaat Değerleri

Sorumluluk, önderlik ve itaat değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. Sorumluluk, Önderlik, İtaat Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Sorumluluk	40	50	9	11,25	49	61,25
İtaat	18	22,5	4	5	22	27,5
Önderlik	6	7,5	3	3,75	9	11,25
Toplam	64	80	16	20	80	100

Tablo 18'de sorumluluk, itaat ve önderlik değerleri toplam (n=80) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin sorumluluk (n=49, % 61,25), daha sonra sırasıyla itaat (n=22, % 27,5) ve önderlik (n=9, % 11,25) değerlerinin izlediği görülmektedir. Sorumluluk değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=40) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=9) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Yalnız okuma yazma öğretmek, ders bellemek değildir öğretmenlik. Görüyorsun ya sorumluluğumuz oldukça ağır (Sorumluluk değeri, Ye11, s.191)".

"Polly Teyze, tahminde yanıldığı için yarı üzgün; fakat kırk yılda bir Tom'un itaatkâr davranmış olmasından da oldukça memnundu (İtaat değeri, Ya5, s.9)".

"Huntindon Dükünün oğlu olan Robin, büyüdükten sonra Normanlardan kötülük görmüş bu insanları bir araya getirip, onların önderi oldu (Önderlik değeri, Ya4, s.9)".

19. Fedakârlık, Gazilik, Şehitlik, Feragat Değerleri

Fedakârlık, gazilik, şehitlik ve feragat değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. Fedakârlık, Gazilik, Şehitlik, Feragat Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Fedakârlık	45	69,24	4	6,15	49	75,39
Gazilik	10	15,39	0	0	10	15,39
Şehitlik	5	7,69	0	0	5	7,69
Feragat	1	1,53	0	0	1	1,53
Toplam	61	93,85	4	6,15	65	100

Tablo 19'da fedakârlık, gazilik, şehitlik, feragat değerleri toplam (n=65) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin fedakârlık (n=49, % 75,39), daha sonra sırasıyla gazilik (n=10, % 15,39), şehitlik (n=5, % 7,69), feragat (n=1, % 1,53), değerlerinin izlediği görülmektedir. Fedakârlık değeri, incelenen yerli yazarlı kitaplarda (n=45) ve yabancı yazarlı eserlerde (n=4) defa yer almıştır. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Benim Joe'm da öyleydi. Her zaman şeytanlıklarla dolu, yaramaz bir çocuktü ama iyi kalpli, fedakâr bir çocuktü (Fedakârlık değeri, Ya5, s.60)".

"Milletinin dostluk ve kardeşlik mesajını getirdi. Gazi ile birlikte Batı Anadolu'yu gezdi. Köyde kentte Gazi'ye ve kendisine gösterilen sevgi onu çok duygulandırıyor (Gazilik değeri, Ye12, s.272)".

"Bari ben tamamlayayım. Eğer vatanım için, şehit olacak kadar bahtım varsa, o zaman sen de istediğin adamı ihtiyar edebilirsin (Şehitlik değeri, Ye1, s.16)".

"Feragatler, fedakârlıklar para ile ödenmez, takdirle, alkışla veya bir kaç tatlı cümle ile ödenir (Feragat değeri, Ye7, s.77)".

20. Başarılı Olmak, Çalışkanlık Değerleri

Başarılı olmak ve çalışkanlık değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. Başarılı Olmak, Çalışkanlık Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Başarılı olmak	64	51,58	18	14,58	82	66,16
Çalışkanlık	33	26,59	9	7,25	42	33,84
Toplam	97	78,17	27	21,83	124	100

Tablo 20'de başarılı olmak, çalışkanlık değerleri toplam (n=124) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin başarılı olmak (n=82, % 66,16) ve onu da çalışkanlık (n=42, % 33,84) değerinin izlediği görülmektedir. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Gerçekten de Şebnem pişman olmuş, okula gönderilmeyeceğinden korkmuş, var gücüyle gece gündüz ders çalışıyordu. Eylül imtihanlarında üç dersinde başarılı oldu (Başarılı olmak değeri, Ye9, s.102)".

"Anlayacağınız, Hans bahçesinde çalışmaktan dolayı pek mutluymuş. Yaz demez, güz demez, ilkbahar demez, hep çalışmış (Çalışkanlık değeri, Ya9, s.27)".

21. Kanaat, Tutumluluk Değerleri

Kanaat ve tutumluluk değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. Kanaat, Tutumluluk Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Kanaat	11	68,75	3	18,75	14	87,5
Tutumluluk	2	12,5	0	0	2	12,5
Toplam	13	81,25	3	18,75	16	100

Tablo 21'de kanaat, tutumluluk değerleri toplam (n=16) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin kanaat (n=14, % 87,5) ve onu da tutumluluk (n=2, % 12,5) değerinin izlediği görülmektedir. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Kanaatkârlık elbette ki kaybedilmemesi gereken hasletlerden biridir (Kanaat değeri, Ye7,s.18)".

"Hâlbuki Hatice diğer arkadaşlarından daha idareli hareket ediyor, defterini ve kalemını iyi kullanıyordu (Tutumluluk değeri, Ye8, s.111)".

22. Terbiyeli Olmak, Faziletli Olmak, Ahlaklı Olmak, Görgülü Olmak Değerleri

Terbiyeli olmak, faziletli olmak, ahlaklı olmak, görgülü olmak değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Terbiyeli Olmak, Faziletli Olmak, Ahlaklı Olmak, Görgülü Olmak Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Terbiyeli Olmak	7	36,94	2	10,52	9	47,46
Faziletli Olmak	1	5,26	4	21,05	5	26,31
Ahlaklı olmak	3	15,71	0	0	3	15,71
Görgülü Olmak	2	10,52	0	0	2	10,52
Toplam	13	68,43	6	31,57	19	100

Tablo 22'de terbiyeli olmak, faziletli olmak, ahlaklı olmak, görgülü olmak değerleri toplam (n=19) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değer terbiyeli olmak (n=9, % 47,46), sonra sırasıyla faziletli olmak (n=5, % 26,31), ahlaklı olmak (n=3, % 15,71) ve görgülü olmak (n=2, % 10,52) değerinin izlediği görülmektedir. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

" Üç çocukta uslu ve terbiyeliydiler (terbiyeli olmak değeri, Ya2, s.48) ”.

"İhtiyarlığın kötülüklerine karşı en iyi silahlar nelerdir biliyor musunuz? Bilgili ve faziletli olmak (Faziletli olmak değeri, Ye7, s.93) ”.

"İhtiyar onun yaptıklarını anlatırken muhabbetten dudakları titriyordu. Ben de bu muhabbetin aksini ruhumda duydum. Yalnız Efe'nin her hareketi ahlaki idi. Halk, yerliler, köylüler ona ulvi bir kahraman gibi tapıyordu (Ahlaklı olmak değeri, Ye5, s.9) ”.

"Mustafa annesini dikkatle dinliyordu. Annesi okullarda okuyup yetişmiş değildi. Ama akıllıydı. Görgülü idi. Görerek dinleyerek çok şey öğrenmişti. Söyledikleri gerçektir (Görgülü olmak değeri, Ye12, s.62) ”.

23. Tek Tek Ele Alınan (Estetik, Yeniliklere Açıklık, İstişare) Değerler

Bu grupta yer alan değerler, sözlük çalışmasına göre hiç bir değer grubuna dahil olmadıklarından dolayı, tek tek ele alınmışlardır. Estetik, yeniliklere açıklık, istişare değerlerinin yerli ve yabancı yazarlı eserlerdeki yer alma durumları Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Estetik, Yeniliklere Açıklık, İstişare Değerleri

Değerler	Yazar				Toplam (n)	Toplam %
	Yerli		Yabancı			
	n	%	n	%		
Estetik	36	26,08	99	71,76	135	97,84
Yeniliklere açıklık	1	0,72	1	0,72	2	1,44
İstişare	1	0,72	0	0	1	0,72
Toplam	38	27,52	100	72,48	138	100

Tablo 23'de estetik, yeniliklere açıklık ve istişare değerleri toplam (n=138) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında bu grupta yer alan değerlerden en fazla yer alan değerlerin estetik (n=135, %

97,84), daha sonra yeniliklere açıklık (n=2, % 1,44) ve istişare (n=1, % 0,72) değerinin izlediği görülmektedir. Bu grupta yer alan değerlerle ilgili yerli ve yabancı eserlerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Vendi bunun çok güzel ve şirin bir ev olduğunu söyledi (Estetik değeri, Ya2, s.73)".

"Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp deyip düştüm yollara (Yeniliklere açıklık değeri, Ye6, s.151)".

"Adamın biri "bir akıllı arıyorum, onunla meşverette bulunacağım. Bir müşkülüm var, ona soracağım" diye herkese sorar dururmuş (İstişare değeri, Ye4, s.47)"

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada ilköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser listesindeki yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda bulunan değerler incelenmiş ve yapılan analizler sonucunda, ilköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser listesindeki yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda aşağıda belirtilen 23 değer grubu ve bu değer grubunu oluşturan toplamda 86 değer tespit edilmiştir.

- Cesaret, Mertlik, Kahramanlık, Özgüven, Yiğitlik Değerleri
- Acıma, Merhamet, Şefkat, Bağışlama Değerleri
- Kararlılık, Azim, İdealist Olma Değerleri
- Sadakat, Vefa, Minnettarlık, Kadirşinaslık Değerleri
- Hayâ, Aile Birliğine Önem Verme, Namuslu Olmak Değerleri
- Ağırbaşlılık, Alçakgönüllülük, Ölçülülük, Sadelik, Hoşgörü Değerleri
- Ümit, İnanç, Sabır, Şükür, Dua Değerleri
- Duyarlılık, Temizlik, Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerleri
- Saygı, Nezaket, Kibarlık, Zarafet Değerleri
- Doğruluk, Güvenilirlik, Dürüstlük, Sözünde Durmak, Emaneti Korumak Değerleri
- Özgürlük, Vatanserverlik, Bağımsızlık, Milli Birlik Şuuru Değerleri
- Yardımseverlik, Dayanışma, Cömertlik Değerleri
- Vicdanlı Olmak, Onur, İnsanlık Değerleri
- 14.Adil Olma, Hakkaniyet, Masumiyet, Eşitlik Değerleri
- Dostluk, Arkadaşlık, Samimiyet, Barış, Kardeşlik Değerleri
- İyi Niyet, İyi Kalplilik, İyi Huyluluk Değerleri
- Sevgi, Misafirperverlik, Millet sevgisi, Hakikat Sevgisi, Doğa Sevgisi Değerleri
- Sorumluluk, Önderlik, İtaat Değerleri
- Fedakârlık, Gazilik, Şehitlik, Feragat Değerleri
- Başarılı Olmak, Çalışkanlık Değerleri
- Kanaat, Tutumluluk Değerleri
- Terbiyeli Olmak, Faziletli Olmak, Ahlaklı Olmak, Görgülü Olmak Değerleri
- Tek Tek Ele Alınan (Estetik, Yeniliklere açıklık, İstişare) Değerler

Kılıç (2009) tarafından 100 temel eserde dini ve ahlaki değerlerin incelendiği araştırmasında, değerleri ahlaki ve dini olarak incelemiş ve açık sözlülük (doğruluk), adalet, affedici olmak (bağışlama), alçakgönüllülük, cesaret, cömertlik, çalışkanlık, diğerkâmlık (yardımseverlik), doğruluk, dostluk, fedakârlık, izzet (onur), öğüt, sabır, sadakat, saygılı olmak, sevgi, sorumluluk sahibi olmak, şefkat, tokgözlülük (kanaat), ümit var olmak ve yardımseverlik değerlerini tespit etmiştir. Bu çalışmadaki değer gruplandırmasından farklı olmakla birlikte, tespit edilen değerler araştırmamız sonuçları ile örtüşmektedir. Öğüt değeri dışında elde edilen değerler ile araştırmamızda elde ettiğimiz değerlerle örtüşmektedir.

Değerlere ilişkin yapılan çeşitli sınıflamalar incelendiğinde, ilköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser listesindeki yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda bulunan değerlerin, sınıflamaların içinde yer alan değerlerle uyumlu olduğu görülmektedir (Rokeach, 1973; Tezcan, 1974; Kahle, 1985; Ravlin ve Meglina, 1987; Ohio State Department of Education, 1990; Schwartz, 1992; Gibbs ve Earley, 1994; Akarsu, 1994; Bolay, 1996; Kinnier, Kernes ve Dautheribes, 2000). Bu durumda araştırma sonucunda ilköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser listesindeki yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda bulunan değerlerin yukarıda verilen değer sınıflamaları içinde yer alan değerlerle gösterdiği söylenebilir. Allport ve Vernon ise çalışmalarında değerleri bilimsel, ekonomik, siyasi, sosyal ve dini olmak üzere kategorize etmişlerdir (Özensel, 2003). Rokeach, değerleri amaç ve araç değerler olarak ikiye ayırmıştır. Amaç değerler, yaşamın temel amaçlarını; araç değerler ise bu amaçlara ulaşmada kullanılacak davranış tarzlarını içermektedir. (Akbaş, 2004). Güngör (1993) de değerleri altı grupta toplamıştır: estetik, teorik (veya ilmi), iktisadi, siyasi, sosyal ve dinî değerler. Tezcan da (1974), Türk değerlerini, aile, eğitsel, ekonomik, dinsel, siyasal ve boş zamanlar değerleri olmak üzere altı kısma ayırır. Değerler ile ilişkin sınıflandırmada benzer gruplandırmalarının yapıldığı görülmüştür. Araştırmamızda ise mevcut değer sınıflandırmalarından farklı olarak değer grubu sınıflandırması yapılmış ve 23 değer grubuna ulaşılmıştır.

Yerli yazarlı kitaplarda en fazla yer alan değerler, sırasıyla sevgi, yardımseverlik, saygı, cesaret, dostluk, başarılı olma, ümit, acıma, güvenilirlik ve fedakârlık değerleri olmuştur. Yerli yazarlı kitaplarda en az yer alan on değer sırasıyla, emaneti korumak, istişare, yeniliklere açıklık, fazilet, feragat, eşitlik, görgülü olmak, hakikat sevgisi, kibarlık, milli birlik şuuru, ölçülülük, sadelik, sağlıklı olmaya önem verme ve tutumluluk değerleri olmuştur. Yabancı yazarlı kitaplarda en fazla yer alan değerler, sevgi, yardımseverlik, estetik, saygı, acıma, dostluk, merhamet, cesaret, arkadaşlık ve ümit değerleri olmuştur. Yabancı yazarlı kitaplarda en az yer alan değerler eşitlik, insanlık, iyi huyluluk, milli birlik şuuru, masumiyet, ölçülülük, sadelik, sözünde durma, vatanseverlik, yeniliklere açıklık ve yiğitlik değerleri olmuştur.

Çelikpazu ve Aktaş (2011) tarafından ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla iletilen değerlerin incelendiği araştırmada “sevgi” ve “çalışkanlık/azim ve kararlılık” değerinin üç sınıf düzeyinde en çok iletilen/sezdirilen değerler olduğu; ulusal değerlerden “vatan sevgisi”, “millî kimliğini tanıma” ve “kültürel mirasa ve tarihe duyarlılık” değerleri ilk sıraları almıştır. Araştırmada elde edilen değerlerden sevgi değeri ile ilgili bulgular araştırmamızı desteklemektedir. Kumbasar (2011) tarafından Muzaffer İzgü’nün on iki romanında belirlenen yirmi beş değer üzerinden yapılan araştırmada, romanlarda en çok rastlanılan değer sevgi değeridir. Sevgi değerini sırasıyla saygı, yardımseverlik, çalışkanlık, temiz olma ve aile birliğine önem verme izlemiştir. Araştırmada en fazla değerler arasında yer alan sevgi, saygı ve yardımseverlik değerleri ile bulgular araştırmamız ile örtüşmektedir. Özkan (2010) tarafından ilköğretim sosyal alan içerikli ders kitaplarında himayeci değerlerin belirlenmesi amacıyla yapılan başka bir araştırmada, “himaye”, “güven”, “bağlılık”, “saygı” ve “birlik-beraberlik” değerlerinin ön plana çıkan değerler olduğu görülmüştür. Araştırmada saygı değeri ile ilgili bulgular araştırmamızı destekler niteliktedir. Turan (2010) tarafından çocuk klasiklerinde din olgusu, ahlaki ve dini değerlerin incelendiği araştırmada, çocuk klasiklerinde, sevgi, merhamet, yardımseverlik, nankörlük etmeme gibi evrensel ahlaki değerlerin ön plana çıktığı görülmüştür. Sevgi ve yardımseverlik değerleri araştırmamızda en fazla yer alan değerler arasında yer alırken, merhamet ve nankörlük etmeme (kadirşinaslık) değerleri de tespit edilen değerler arasında yer almıştır.

Gönen ve dig. (2011) tarafından ilköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelendiği araştırmada, vatanseverlik, sorumluluk, duyarlılık ve hoşgörü değerleri kitaplarda en az düzeyde yer alan değerler olarak ön plana çıkmaktadır. Vatanseverlik, duyarlılık ve hoşgörü değerleri ile ilgili bulgular araştırmamızı desteklemektedir.

Bulut (2011) tarafından atasözlerinin değerler eğitimindeki yeri ile ilgili bir araştırmada ise, başkalarının haklarına saygılı olma, vatan sevgisi (vatanseverlik), sanat ve sanatçıya saygı duyma, hoşgörülü olma, yenilikçi olma (yeniliklere açıklık), önyargılı olmama, işbirlikçi olma, başarılı olma, eleştirel olma, dil bilincine sahip olma, doğa sevgisi değerleri atasözlerinde en az yer alan değerler olarak ön plana çıkmaktadır. Yeniliklere açıklık, bilimsellik, vatanseverlik, hoşgörü değerleri araştırmamızda da en az olan değerler arasında yer almaktadır. Yine Kumbasar (2011) araştırmasında, örneklem alınan eserlerde alçakgönüllü olma değerine rastlanılmazken, incelenen eserlerde en az yer alan değerlerin barış, tutumlu olma, bilimsellik, cesur olma ve sabırlı olma olduğu görülmüştür. Barış, tutumluluk, bilimsellik değerleri araştırmamızda da en az olan değerler arasında yer almaktadır.

İlköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser listesindeki yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda elde edilen değerlerden; ahlaklı olma, bağımsızlık, doğa sevgisi, emaneti korumak, feragat, gazilik, görgülü olmak, hoşgörü, idealist olma, istişare, kadirşinaslık, millet sevgisi, sağlıklı olmaya önem verme, şehitlik ve tutumluluk değerleri sadece yerli yazarlı eserlerde yer almıştır. Bunun durumun nedeni olarak, bu grupta yer alan değerlerin milli ve dini kaynaklı değerler olmasından dolayı, yerli yazarlı eserlerde daha fazla yer almış olduğu söylenebilir. Zarafet değeri ise sadece yabancı yazarlı eserlerde yer almıştır.

İlköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser listesindeki yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda genel olarak, en az bulunan değerler emaneti korumak, feragat, istişare, görgülü olmak, sağlıklı olmaya önem verme, tutumluluk, yeniliklere açıklık, ahlaklı olma, doğa sevgisi, eşitlik, hoşgörü, milli birlik şuurunu, ölçülülük, sadelik ve zarafet değerleri olmuştur.

Genel olarak elde edilen değerlere bakıldığında, ilköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser listesindeki yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda en fazla bulunan değerler, sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik, dostluk, acıma, cesaret, ümit, merhamet ve başarılı olma değerleri olmuştur. Hem yerli hem de yabancı yazarlı eserlerde en fazla yer alan ve aynı olan değerleri, ortak değerler olarak açıklayabiliriz. Bu bulgu ortak değerlerin mümkün olduğu görüşünü desteklemektedir.

Gönen ve dig. (2011) tarafından ilköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelendiği araştırmada, sevgi, saygı ve yardımseverlik değerleri kitaplarda en fazla yer alan değerler olmuştur. Kitaplarda en fazla yer alan değerler ile araştırmamızda kitaplarda en fazla yer alan değerler örtüşmektedir. Yıldırım'ın (2009) çalışmasında sınıf öğretmenlerince çocukların kazanmalarını arzu ettikleri değerlerden vatanseverlik, çalışkanlık, aileye önem verme, duyarlılık, saygı, sevgi, dürüstlük, özgürlük, hoşgörü, yardımseverlik, dayanışmacılık, sağlığa önem verme ve bilimsellik ön plana çıkmaktadır. Balcı ve Yelken (2010) ilköğretim öğretmenlerinin "değer" kavramına yükledikleri anlamlar ile ilgili araştırmasında özveri (fedakârlık), sevgi-saygı, bilimsellik, doğa sevgisi, sağlığa önem verme, dürüstlük, hoşgörü, dayanışmacılık(dayanışma), aile, vatan ve millete en önemlisi geçmişe önem verme (aile birliğine önem verme, vatanseverlik, millet sevgisi), değişime ve gelişmelere açık olma (yeniliklere açıklık), sağlık, temizlik ve çevrenin önemini kavrama, Bayrağa ve İstiklal Marşına saygı, doğruluk, sorumluluk, çalışkanlık değerleri öğretmenler tarafından vurgulanan değer örnekleridir. Belet ve Deveci (2008) tarafından ilköğretim 1-5. sınıflar arası Türkçe ders kitaplarının incelenmesi ile ilgili araştırmada, ders kitaplarında ortaya çıkan değerler; ulusal değerler, sorumluluk, özdenetim, çalışkanlık, hoşgörü, merhamet, nezâket, onurlu olma, tutarlılık, dürüstlük olarak belirlenmiştir. Ders kitaplarında ortaya çıkan değerler ile araştırmamızda incelenen eserlerde yer alan değerlerin özdenetim ve tutarlılık dışında örtüştüğü görülmektedir.

Çocukların bu vurgulanan değerleri ne derece içselleştirebildiklerinden bağımsız olarak, sadece eserlerde vurgulanan değerlerin neler olduğunun tespiti için yapılan bu çalışma sonuçları ışığında aşağıdaki önerilerin göz önüne alınması, okuma kitaplarının ve metinlerin ne tür değer kazanımlarına yol açabileceği açısından daha bilinçli oluşturulmasına veya seçilmesine fayda sağlayacağına inanılmaktadır.

- Öğrenciler için hazırlanacak çocuk yayınları ve ders kitaplarında yer alacak okuma metinlerinde öğrenciye değer kazandıracak içeriğe sahip metinler tercih edilmelidir.
- Öğrenciler için hazırlanacak çocuk yayınları ve ders kitaplarında yer alacak okuma metinleri, toplumun değer yargılarına yer verilmelidir.
- Eserlerde en az bulunan değerler emaneti korumak, feragat, istişare, görgülü olmak, sağlıklı olmaya önem verme, tutumluluk, yeniliklere açıklık, ahlaklı olma, doğa sevgisi, eşitlik, hoşgörü, milli birlik şuurunu, ölçülülük, sadelik ve zarafet değerlerinin yanı sıra yerli yayınlarda hiç yer almayanlar zarafet, özdenetim ve tutarlılık değerleridir. Ek olarak, yeniliklere açıklık, bilimsellik, vatanseverlik, hoşgörü değerleri diğer araştırmalarla da paralel olarak mevcut araştırmada da yayınlarda en az vurgulanan değerler arasında yer aldığı için eserlerde bu değerlere vurgu yapılması veya bu değerlere vurgu yapan eserlerin de değerlendirilmesi önerilmektedir.
- Bu çalışmada eserler belirli kriterlere göre seçilerek incelendiği için mevcut çalışma sonuçları, incelenmeyen diğer kitaplarda yer alan değerlerin dışında tutularak değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1994). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. (5. Baskı). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Akbaba Altun, S. (2003). *Eğitim Yönetimi ve Değerler*. Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt I, Sayı 1, s: 7-17.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinde Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Değerler ve Eğitimi Uluslar Arası Sempozyumu 26-28 Kasım, (673-695), İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Akyüz, Y. (2004). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Aktan, O. (2012). *100 Temel Eserde Yer Alan Değerlerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin Uyumu*. Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Alkan, C. (2001) *Türk Milli Eğitim Sisteminin 2000'li yıllarda Yeniden Yapılanmasının Temel Esasları Eğitimde Yansımalar VI.H.H. Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Ankara (397-398)*.
- Ateş, F. (2014). *İlkokul Ve Ortaokul Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Ve Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Çalışma*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Avcı, N. (2007). *Toplumsal Değerler ve Gençlik*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Aydın, M. (2003). *Gençliğin Değer Algısı: Konya Örneği*. Değerler Eğitimi Dergisi, İstanbul: EDAM. C. 1; 3 (121-144).
- Bağcı, E. (2013). *Çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuklar için yazılmış eserlerin değerler eğitimi bağlamında karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Bacanlı, H. (2002). *Psikolojik Kavram Analizleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcı, A.F ve Yanpar Y.T. (2010). *İlköğretim Öğretmenlerinin "Değer" Kavramına Yükledikleri Anlamlar*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal of Education) 39: 81-90.
- Baysal, N. (2013). *Ortaokul sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitimi uygulamalarının öğretmenler yönüyle değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Belet, Ş. D. ve Deveci, H. (2008). *Türkçe Ders Kitaplarının Değerler Bakımından İncelenmesi*. VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu. Çanakkale: 2-4 Mayıs 2008.
- Bolay, S.H. (1996). *Felsefi Doktrinler ve Terimler Sözlüğü*. (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bolay, S. H. (2004). *Eğitim, Din ve Değer*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Online), URL: <http://www.sosbil.gazi.edu.tr/edergi/makaleler.php> adresinden 10.06.2010 tarihinde alınmıştır.
- Bulut, S. (2011). *Atasözlerinin Değerler Eğitimiindeki Yeri*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Büyüköztürk, Ş vd. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (3.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çelikpazu, E. ve Esra, A. (2011) *Turkish Studies- International Periodical For The Languages. Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2 Spring 2011, p. 413-424, Turkey*
- Dewey, J. (1995). *Eğitimde Ahlak İlkeleri*. (F. Oğuzkan, Çev.) Ankara: Şafak Matbaası.
- Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çıkılı, Y. (2008). *Öğretmen Adaylarının Değer Algularının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 6, No. 16, 69-91.
- Doğan, N. (1993). *İlk ve Orta Dereceli Okul Ders Kitapları ve Sosyalleşme (1876-1918)*. Ankara: Bağlam Yayınları.
- Doğan, İ. (2004). *Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları İnsan Haklarının Kültürel Temelleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Erdem, A. R. (2007). *An Important Factor of Culture of Education Faculties: Values (A Case Study of the Education Faculty of PAU)*. Eurasian Journal of Educational Research, 26, 95-108.
- Gibbs, L., Earley, E. (1994). *Using Children's Literature to Develop Core Values*. Phi Delta Kappa Fastback (Whole No. 362).

- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M., Uçuş, Ş. (2011). *İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yönelik Çocuk Kitaplarının, İçerik, Resimleme ve Fiziksel Özellikleri Açısından İncelenmesi*. Eğitim ve Bilim, 36, 160.
- Gör, F.(2013).*İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programında merhamet değeri*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Güngör, E. (1993). *Değerler Psikolojisi*. Hollanda: Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Güzel, D.(2013). *3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Izgar, G.(2013). *İlköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi*. Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- İnan Kılıç, A. (2009). *Yüz Temel Eserde Dini Ve Ahlaki Değerler*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kahle, Lynn R. (1985). *Social Values in the Eighties: A Special Issue*. Psychology and Marketing, 2 (Winter), 231-237.
- Kalaça, H.(2013). *Türk atasözleriyle değerler eğitimi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaltsounis, T. (1987). *Teaching Social Studies in the Elementary School The Basics for Citizenship*. (Second Edition). New Jersey: Merrill, Prentice-Hall.
- Kılıç, A. (2011). *Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerin Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Etkinliklerde Yer Alma Düzeyleri*. Değerler Eğitimi Sempozyumu, Eskişehir. URL: <http://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri> adresinden 11/02/ 2014 tarihinde indirilmiştir.
- Kinnier, R.T.,Kernes, J.L. ve Dautheribes, T.M. (2000). *A shortlist of universal moral values. Counseling and Values*. October 1, 1-20. CK American Counseling Association
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Köylü, M. (2004). *Küresel Bağlamda Değerler Eğitimine Duyulan İhtiyaç*. Değerler ve Eğitimi Uluslar Arası Sempozyumu, 26-28 Kasım, (287-311).İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- M.E.B. (2005). *İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eser Konulu Genelge*.2005/70, 08.09.2010. (URL:www.meb.gov.tr/mevzuat adresinden 18/03/2014 tarihinde alınmıştır.)
- M.E.B. (2009). *İlköğretim 1. 2. Ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu*. Ankara: M.E.B Yayınları.
- M.E.B. (2009). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 4.-5. Sınıf Programı Öğretim Programı Ve Kılavuzu*. Ankara: M.E.B Yayınları.
- M.E.B. (2009). *İlköğretim Türkçe Öğretim Programı Ve Kılavuzu (1-5.Sınıflar)*. Ankara: M.E.B Yayınları.
- M.E.B. (2010). *İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı Ve Kılavuzu*. Ankara: M.E.B Yayınları.
- MEB (2011).*Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. Sayı : 28054,14 Eylül 2011,
- Ohio State Department of Education. (1990). *Character education in Ohio: Sample strategies, (Guides-Non Classroom Use 055- Test Evaluation Instruments)*.ERIC Document Reproduction Service No. ED350 196.
- Oktay, A. S. (2007). *İslam Düşüncesinde Ahlaki Değerler ve Bunların Global Ahlak Etkileri*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. (Edt. Kaymakcan, R. ve diğerleri). İstanbul: DEM Yayınları; 131–144.
- Özden, Y. (2008). *Eğitimde Dönüşüm Yeni Değer ve Oluşumlar*. Ankara: PegemYayıncılık.
- Özensel, E. (2003). *Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer*. Değerler Eğitimi Dergisi. İstanbul: EDAM. C. 1; 3 (217–239).
- Özkan, R. (2010). *Türk Eğitim Sisteminde Himayeci Değerler: İlköğretim Ders Kitapları Örneği*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7:1, ss.1124-1140.

- Ravlin, E.C. ve Meglino, B.M. (1987). *Effects of values on perception and decision making: A study of alternative work values measures*. Journal of Applied Psychology, 72, 666-673.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*. New York: FreePress.
- Sezer, Ö. (2005). *İlköğretim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Schwartz, S. (1992). *Universals in the content and structure of values: Theoretical advance sandempirical tests in 20 countries*. In *Advances In Experimental Social Psychology* (M. P. Zanna, Ed.; 25,1-65), San Diego: Academic Press.
- Söyleşi.(2005). *Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Necat Birinci ile 100 Temel Eser Listeleri Üzerine*. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Yıl 6, Sayı 69, Kasım 2005.
- T.D.K. (2010). *Güncel Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.org> adresinden 23.02.2010 tarihinde alınmıştır.
- Tezcan, M. (1974). *Türklerle İlgili Sterotipler (Kalıp Yargılar) ve Türk Değerleri Üzerine Bir Deneme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Turan, İ. (2010). *Bazı Batı Ve Türk Çocuk Klasiklerinde Dini Ve Ahlaki Değerler*. Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, ss. 171-194.
- Varış, F. (1988). *Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler"*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:157.
- Varol, Ç. (2013). *Sosyal bilgiler derslerindeki değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcı, M.(2013). *Değerler Eğitimine Gönüllü Katılan Öğretmenlerin Profili ve Görüşleri*. The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS), International Journal of Social Science, Volum 6 Issue 2, p.995-1023, February 2013.
- Yazıcı, M.(2013). *Toplumsal Değişim Ve Sosyal Değerler*. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/8 Summer 2013, p. 1489-1501, Ankara.
- Yel, S. ve Soner, A. (2009). *Sosyal Bilgilerde Değerlerin Öğretimi*. (Editör: Mustafa Safran). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2009). *Values education experiences of Turkish class teachers: Aphenomenological approach*. Eurasian Journal of Educational Research, 35,165-
- Yılmaz, O.(2013). *Fatih Erdoğan'ın eserlerinin eğitsel değerler açısından incelenmesi*. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.